

**PAVEL ZONA, ČEŠI A SLOVÁCI V BÝVALÉ JUGOSLÁVII, JEJICH ZAPOJENÍ
DO BOJŮ VE II. SVĚTOVÉ VÁLCE A NA OBNOVĚ POVÁLEČNÉHO
ČESKOSLOVENSKA, PRAHA, 2018**

Autor publikace „Češi a Slovinci v bývalé Jugoslávii (Jejich zapojení do bojů ve II. světové válce a na obnově poválečného Československa)“ Ing. Pavel Zona, Ph.D. pochází z jižní Moravy, kde sloužil jako voják ve funkci náčelníka okresní vojenské správy ve Znojmě. Právě Znojensko je region, kde se usídlila řada Čechů, kteří přicházeli z bývalé Jugoslávie a osídlovali uvolněné pohraničí po odsunutých Němcích. Při výkonu svých povinností se tak setkával bývalými partyzány a jejich rodinami a začal se zajímat o jejich osudy a příběhy.

Politický systém Československé republiky a posléze České republiky prošel za uplynulých 100 let mnoha změnami, které sebou přinesly několikrát zásadní změnu v pohledu na uplynulá období, události a osobnosti. Základním cílem knihy je podat pokud možno objektivní svědectví o jedné z významných složek našeho protifašistického odboje na bojištích druhé světové války – na boj Čechů a Slováků proti německé okupaci bývalé Jugoslávie. Jde o část odboje, které se tyto obraty týkaly snad nejvíc. Kniha vznikla s cílem prezentovat výsledky výzkumu archivů v I. československé partizánské brigádě Jana Žižky z Trocnova a Československého svazu v Daruvaru (Chorvatsko). Dále Muzea Vojvodinských Slováků v Báčském Petrovci a Muzea Vojvodiny v Novém Sadu (Srbsko) a v neposlední řadě Státního okresního archivu ve Znojmě. Vzhledem k nízké informovanosti české veřejnosti o Čechách a Slovácích dlouhodobě usídlených na Balkáně autor považoval za nutné seznámit čtenáře s širšími souvislostmi jejich historie ale také s jejich podílem na znovuosídlení pohraničí. V letech 1945–1948. [Tomu také odpovídá obsah čtyř kapitol, na které je kniha rozdělena. První je věnována historii českého osídlení Slavonie a slovenského exodu do Vojvodiny v 18. a 19. století. Zabývá se rozvojem spolkového života, školství, kulturou a postupným nárůstem národního, ale i sociálního cítění zmíněných menšin.

Druhá kapitola popisuje zapojení Čechů do národně osvobozovacího hnutí obyvatel Jugoslávie v období II. světové války. Jsou v ní popsány jednotlivé etapy boje československé menšiny proti okupantům a její specifika. Vzhledem k tomu, že autor působí jako pedagog na Univerzitě obrany v Brně je logickou součástí kapitoly i dílčí analýza změn způsobů vedení bojové činnosti v souvislosti se změnami v situaci na bojišti v bývalé Jugoslávii.

Třetí kapitola je věnována Slovákům a jejich boji proti německé okupaci v průběhu II. světové války ve Vojvodině. Vzhledem k jejich odlišnému postavení ve Vojvodině, k pokusům o spolupráci s I. československou brigádou a dále vzhledem k účasti Slováků v ostatních Vojvodinských partyzánských jednotkách jsou rozebrány a následně analyzovány i rozdíly v přístupu Slováků k boji. Poslední kapitola se zabývá zapojením Čechů a Slováků do obnovy

poválečného Československa v souvislosti s jejich reemigrací do „staré“ vlasti. Jsou zde poměrně podrobně popsány i problémy, se kterými se navrátilci museli potýkat v místech, která jim byla nabízena k osídlení. V této kapitole jsou rovněž analyzovány změny ve vztazích mezi Československem a Jugoslávií v letech 1945–1948 a vliv tohoto procesu na příchod našich krajanů. Jsou připomenuta i specifika návratu Slováků z Vojvodiny.

Publikace je určena odborné veřejnosti zabývající se zapojením Čechů a Slováků do bojů ve druhé světové válce a vojenským uměním všeobecně. Dále studentům vysokých škol, ale také potomkům přímých účastníků bojů v bývalé Jugoslávii v průběhu II. světové války. Podle vyjádření autora, bylo zpracování tématu našich krajanů v bývalé Jugoslávii myšleno jako splátka za obrovský dluh, který cítí vůči lidem, kteří před válkou dlouho budovali své nové domovy v bývalé Jugoslávii, v průběhu druhé světové války je museli s vynaložením obrovských obětí hájit a bojovat za svobodu svou, svých rodin a své vlasti a po druhé světové válce místo toho, aby užívali plodů svého vítězství a svobody neváhali vše opustit a odjet do Československa a tam začít znovu téměř od nuly v prostředí, které jim nebylo vždy přívětivé a přející. Česká společnost je o této části svých dějin informována jen velmi útržkovitě. Cílem práce Ing. Pavla Zony, Ph.D. bylo proto zaplnit toto bílé místo a přispět tak k v současnosti probíhajícím snahám o znovunabytí historického povědomí, které Čechům mnohdy chybí.

Mira Barberić